

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA NAUJŲ VARTOTOJŲ PRIJUNGIMAS PRIE VEIKIANČIŲ ENERGETIKOS ĮMONIŲ OBJEKTŲ

2008 m. lapkričio 6 d. Nr. VA-P2-20-2-23
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės 2-ojo audito departamento
direktorės Zitos Valatkienės
2008-01-15 pavedimą Nr. P2-20-2

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Remigijus Bieliauskas (grupės vadovas)
Jonas Šakalinis
Laurynas Bilkis

Auditas pradėtas 2008-01-15
Auditas baigtas 2008-11-06

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

SANTRAUKA

Atlikdami šį auditą siekėme nustatyti naujų elektros energijos vartotojų prijungimo prie skirstomųjų tinklų tvarkos trūkumus ir pasiūlyti galimus sprendimus šiai tvarkai tobulinti. Auditą atlikome Lietuvos Respublikos ūkio ministerijoje, Valstybinėje kainų ir energetikos kontrolės komisijoje ir AB Rytų skirstomieji tinklai.

Audito metu nustatyta, kad prijungimo mokesčio nustatymas pagal skaičiuojamąją projekto vertę buvo neobjektyvus, nes faktinės projekto įgyvendinimo išlaidos dažnai skiriasi nuo skaičiuojamųjų. Dėl to naujieji vartotojai 2004–2007 metais skirstomųjų elektros tinklų operatoriams sumokėjo 13,6 mln. Lt daugiau nei numato nustatytas 40 proc. prijungimo mokesčio skaičiavimo principas. Operatorių reikalavimas naujesiems vartotojams prijungimo projektų skaičiuojamosiose sąmatose taikyti maksimalius netiesioginių išlaidų koeficientus ir mokėti papildomus prijungimo mokesčius, kai rangovo pasiūlyta kaina yra didesnė nei skaičiuojamoji, taip pat buvo nepagrįsti ir nereglamentuoti teisės aktais. Nuo 2008 m. rugsėjo 1 d. įsigalioję „Elektros energijos vartotojų, gamintojų energetikos objektų (tinklų, įrenginių, sistemų) prijungimo prie veikiančių energetikos įmonių objektų (tinklų, įrenginių, sistemų) taisyklių“ pakeitimai nustatė prijungimo mokesčio skaičiavimo būdą nuo viešąjį pirkimą laimėjusio rangovo atliktų darbų kainos, kas išsprendė paminėtas problemas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlėme inicijuoti teisės aktų pakeitimus, numatančius pareigą Ūkio ministerijai vartotojų ir gamintojų energetikos objektų (tinklų, įrenginių, sistemų) prijungimo prie veikiančių energetikos įmonių objektų taisyklių nuostatas suderinti su Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba, kadangi ši ministerija patikėjimo teise valdo, naudoja ir disponuoja visų didžiųjų šalies elektros energetikos įmonių valstybei nuosavybės teise priklausančiomis akcijomis, o ministerijos darbuotojai yra šių įmonių stebėtojų tarybų nariai. Dėl šių priežasčių Ūkio ministerijos darbuotojams gali būti sunku išvengti interesų konflikto ir vienašališkai nustatyti visoms proceso šalims objektyvias naujų vartotojų ir gamintojų prijungimo taisykles.

Rekomendavome Vyriausybei taip pat inicijuoti teisės aktų pakeitimus nustatant galimybę plėtoti elektros skirstomuosius tinklus privačiuose žemės sklypuose mažiausiai nepatogumų sukeliančiais būdais, kadangi šiuo metu šis procesas detalčiau nereglamentuotas, o tai labai apsunkina naujų tinklų projektavimo darbus tokiose vietovėse. Be to, pasiūlėme atsisakyti Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos tvirtinamų vartotojų įrenginių prijungimo prie tinklų įkainių (vienanario ir dvinaro) ir tokio skaičiavimo būdo taikymo nustatant prijungimo mokesčių naujesiems vartotojams, kadangi šie įkainiai nesusieti nei su skaičiuojamosiomis, nei su

faktinėmis konkrečių statybos darbų išlaidomis. Taip naujieji vartotojai sumoka gerokai už 40 proc. prijungimo išlaidų didesnę prijungimo mokestį: 2004–2007 metais naujieji vartotojai operatoriams sumokėjo 19,1 mln. Lt daugiau nei numato nustatytas 40 proc. prijungimo mokesčio skaičiavimo principas.

Kadangi naujų vartotojų prijungimo prie veikiančių elektros energetikos įmonių objektų procesas, kaip ir elektros energijos pirkimo-pardavimo procesas, daugeliu atvejų yra monopolinių energetikos įmonių teikiama paslauga, todėl patys vartotojai prijungimo sutarčių sąlygoms daryti įtakos iš esmės negali. Taip nepakankamai apsaugomi naujųjų elektros energijos vartotojų interesai. Dėl to Vyriausybei pasiūlyta inicijuoti teisės aktų pakeitimus nustatant pareigą Ūkio ministerijai, suderinus su Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba, patvirtinti standartines naujų vartotojų prijungimo prie elektros tinklų sutarčių sąlygas arba tipines (pavyzdines) šių sutarčių formas.

Ūkio ministerijai rekomendavome įpareigoti operatorius viešai skelbti duomenis apie nepanaudotas elektros energijos perdavimo (skirstymo) galimybes kadastrinėse vietovėse esamuose tinkluose, kas gerokai supaprastintų prisijungimo prie skirstomųjų tinklų planavimo procesą naujesiems vartotojams. Taip pat pasiūlėme nustatyti prijungimo mokesčio skaičiavimą ne nuo bendrojo elektros tinklo bendrojo leistino pajėgumo, o nuo naujojo vartotojo prašomos leistinosios galios, kadangi nustatytos naujų vartotojų prijungimo prie elektros tinklų taisyklės neadekvačiai paskirsto bendrai naudojamų skirstomųjų elektros tinklų statybos dalinį finansavimą (prijungimo mokestį) tarp naujųjų vartotojų.

Rekomendavome Ūkio ministerijai, suderinus su Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba, parengti ir patvirtinti privalomas standartines elektros energijos pirkimo-pardavimo sutarčių sąlygas, nes tai atlikti šią instituciją įpareigoja Energetikos ir Elektros energetikos įstatymai. Taip pat pasiūlėme užtikrinti, kad operatoriai visais atvejais įvertintų projektavimo ir kitų inžinerinių paslaugų išlaidas skaičiuojant naujų elektros tinklų vertę, nes tai numato skaičiuojamųjų kainų rekomendacijos ir verslo apskaitos standartai, bei numatyti vartotojams galimybę visais atvejais pasiūlyti operatoriui atestuotą rangovą savo elektros energijos įrenginiams prijungti, kas padidintų galimybes sumažinti naujų elektros tinklų statybos išlaidas.

Valstybinei kainų ir energetikos kontrolės komisijai rekomendavome sustiprinti elektros skirstomųjų tinklų operatorių veiklos, prijungiant naujus vartotojus prie elektros tinklų, kontrolę, kadangi iki šiol komisija neatliko jokių šios operatorių veiklos patikrinimų.